

PARTER**Kärande**

Gabriel Urwitz, 19491229-0113
Karlavägen 23 Lgh 1501
114 31 Stockholm

Ombud: Advokat Jan-Mikael Bexhed
Calissendorff Advokatbyrå KB
Hamngatan 11
111 47 Stockholm

Ombud: Advokat Douglas Hamilton
Advokatfirma DLA Piper Sweden KB
Box 7315
103 90 Stockholm

Svarande

Staten genom Justitiekanslern
Birger Jarls Torg 12
Box 2308
103 17 Stockholm

Ombud: Föredragandena Klas Granlund och Jens Kallmin
Adress som ovan

DOMSLUT

1. Käromålet ogillas.
 2. Gabriel Urwitz ska ersätta staten för dess rättegångskostnad med 75 000 kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den 22 februari 2021 till dess betalning sker.
-

BAKGRUND

Målet har sin bakgrund i de tvister som förts vid förvaltningsdomstolarna gällande Gabriel Urwitzs inkomsttaxeringar för åren 2008–2010. I skattetvisterna har Skatteverket och Allmänna ombudet varit Gabriel Urwitz motparter.

Skatteverket fattade grundbeslut om inkomsttaxering i enlighet med de deklarationer som Gabriel Urwitz hade lämnat för åren 2008–2010. Efter att tiden för ordinarie omprövning hade gått ut beslutade Skatteverket den 13 december 2012 om eftertaxering för åren 2008–2009 och den 2 september 2014 för året 2010. Både Gabriel Urwitz och Allmänna ombudet hos Skatteverket överklagade eftertaxeringsbesluten. Allmänna ombudet överklagade även reservationsvis Skatteverkets tidigare meddelade grundbeslut för taxeringsåren 2008–2010. Överklagandena av Allmänna ombudet inkom den 23 december 2013 för taxeringsåren 2008–2009 och den 23 oktober 2014 för taxeringsåret 2010.

Skatteverket gjorde en rättidsprövning och fann att Allmänna ombudets överklaganden inkommit i rätt tid och överlämnade överklagandena till förvaltningsrätten som meddelade dom. Förvaltningsrättens dom överklagades av bl.a. Gabriel Urwitz som begärde att kammarrätten skulle överpröva Skatteverkets rättidsprövning då han ansåg att Allmänna ombudets överklagande inkommit för sent och borde ha avvisats. Kammarrätten prövade inte särskilt frågan om Allmänna ombudets överklagande kommit in i rätt tid. Kammarrättens dom innebar att Gabriel Urwitz upptaxerades avseende alla taxeringsår. Gabriel Urwitz överklagade domen men Högsta förvaltningsdomstolen meddelade inte prövningstillstånd.

Frågan i nu aktuellt mål är om Gabriel Urwitz har rätt till ideell ersättning enligt 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen.

YRKANDEN M.M.

Gabriel Urwitz har yrkat att staten till honom ska betala 50 000 kr i ideellt skadestånd jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från den 21 november 2018 till dess full betalning sker. Även om tingsrätten kommer fram till att Gabriel Urwitz inte har rätt till något ideellt skadestånd, ska det fastställas att staten kränkt hans rätt till en rättvis rättegång enligt 2 kap 11 § andra stycket regeringsformen.

Staten har bestritt käromålet i sin helhet. Inget belopp har vitsordats som skäligt i och för sig. Sättet att beräkna ränta har vitsordats.

Parterna har begärt ersättning för sina rättegångskostnader.

GRUND**Gabriel Urwitz**

Han har i en skatteprocess utsatts för en kränkning av den grundlagsskyddade och absoluta rätten till en rättvis rättegång enligt 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen. Rättigheten innebär att alla för en domstolsprocess väsentliga frågor måste prövas av en oavhängig och opartisk domstol. I skatteprocessen har vidare Skatteverket, som var hans motpart, prövat om Allmänna ombudet hos Skatteverket gett in överklaganden av grundbesluten i rätt tid. Denna prövning aktualiserar frågan om förekomsten av rättegångshinder, dvs. om överklagandet inkommit för sent hade ett rättegångshinder förelegat. Detta är en väsentlig och avgörande fråga för processen.

Staten

Gabriel Urwitz kan inte grunda sitt ersättningsanspråk direkt på 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen. Det krävs särskilt lagstöd för att det ska finnas en rätt till ersättning för ideell skada. Den omständigheten att Gabriel Urwitz inte fått en

domstolsprövning av frågan om Allmänna ombudet hade överklagat för sent innebär inte att han utsatts för en kränkning av rätten till en rättvis rättegång.

UTVECKLING AV TALAN

Gabriel Urwitz

Avsikten med bestämmelsen i 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen är att den ska ha självständig betydelse vid sidan av vanlig lag och få genomslag fullt ut. Rätten till en rättvis rättegång och en prövning av en oavhängig domstol är central i en rättsstat. Bestämmelsen är inte bara en anvisning som riktar till lagstiftaren. En enskild kan med stöd av bestämmelsen kräva en rättvis rättegång även om det innebär ett avsteg från vanlig lag. Det finns flera avgöranden från Högsta domstolen (bl.a. Medborgarskapet I och II) där det slagits fast att en sådan rättighet finns. Europadomstolens praxis avseende Europakonventionen ska kunna tillämpas vid bedömning av rättigheterna i regeringsformen.

Den omständigheten att kammarrätten prövade målet i sak innebär inte att domstolen har gjort en rättidsprövning. Kammarrätten, som ansåg sig bunden av Skatteverkets rättidsprövning, prövade endast om en oriktig uppgift hade lämnats och om det var oskäligt att eftertaxera. Kammarrätten tog alltså inte ställning till de grunder som han anfört till stöd för att Allmänna ombudet överklagat för sent. Kammarrätten hänvisade också till ett avgörande, HFD 2011 ref. 65, som inte är applicerbart på förhållanden i det här fallet. Det var således inte en oavhängig domstol som slutligt prövade om Allmänna ombudets överklagande hade kommit in i rätt tid. Frågan om ett processhinder förelåg har alltså inte prövats av en oavhängig och opartisk domstol.

Allmänna ombudet, som är en del av Skatteverket, är i skatteprocessen formellt en egen part men processföringen samordnas med Skatteverket. Processförare för Allmänna ombudet är vanligtvis tjänstemän på Skatteverket. I praktiken innebar alltså Skatteverkets rättidsprövning att Skatteverket prövade om verkets egna tjänstemän

överklagat i rätt tid. Skatteverket hade alltså en uppenbar intressekonflikt vid prövningen och det var en jävssituation. Skatteverket är ingen domstol.

På de grunder han anfört har han rätt till ideellt skadestånd som kompensation för den kränkning som han utsatts för eftersom kränkningen inte kan kompenseras på något annat sätt. Bedömningen av skadeståndets storlek ska göras utifrån en skönsmässig bedömning utifrån de principer som framgår av Högsta domstolens praxis. Ett skäligt skadeståndsbelopp uppgår till 50 000 kr.

Staten

Det går inte att grunda skadeståndsskyldighet direkt på fri- och rättigheterna i regeringsformen. Högsta domstolens avgöranden i den delen avsåg en mycket specifik situation och särskilda omständigheter förelåg.

Rätten till en rättvis rättegång enligt regeringsformen ger uttryck för att en rättegång ska genomföras i enlighet med allmän lag. Processen i kammarrätten har skett enligt gällande lagstiftning och rättspraxis. Gabriel Urwitz invändningar har inte heller lämnats obesvarade. Även om kammarrätten inte prövade Skatteverkets rättidsprövning så har domstolen prövat om Allmänna ombudets yrkande framställts inom gällande överklagandefrist. Detta utgjorde en förutsättning för att bifalla Allmänna ombudets yrkande. Tidsfristerna prövades alltså inom ramen av målet i sak. Gabriel Urwitz har fått en domstolsprövning av gällande frister. Någon anledning att därutöver tillåta den enskilde att föra talan särskilt i fråga om Allmänna ombudets yrkande framställts i rätt tid finns därför inte.

Under alla förhållanden ska ett skadestånd inte utgå till det belopp som Gabriel Urwitz yrkar. Om skadestånd ska utgå ska vägledning hämtas från Högsta domstolens rättspraxis gällande överträdelser av Europakonventionen. Detta innebär endast ett symboliskt skadeståndsbelopp.

DOMSKÄL**Rättsliga utgångspunkter**

I svensk rätt är utgångspunkten att det krävs särskilt lagstöd för att en rätt till ersättning för ideell skada ska anses föreligga. Någon bestämmelse om rätt till skadestånd med stöd av 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen finns inte.

Även om inte något sådant lagstöd finns har Högsta domstolen i ett fåtal fall ansett att skadestånd kan grundas på 2 kap. regeringsformen. De har bl.a. rört kränkning av den grundläggande rättigheten till medborgarskap enligt 2 kap. 7 § andra stycket regeringsformen (se NJA 2014 s. 323 och NJA 2018 s. 103). Högsta domstolen har även gjort bedömningen att det i vissa fall är möjligt att få annan typ av ersättning genom tillämpning av 2 kap. regeringsformen (jfr NJA 2014 s. 332 och NJA 2015 s. 374).

Regeringen har till följd av Högsta domstolens avgöranden tillsatt en kommitté som haft i uppdrag att utreda rätten till ersättning från det allmänna för skada som orsakats vid överträdelser av 2 kap. regeringsformen. Kommitténs slutsatser redovisades i augusti 2020 i betänkandet SOU 2020:44. Utredningen föreslår att möjligheten till grundlagsskadestånd lagregleras.

Tingsrättens bedömning

Som framgått ovan finns det i gällande rätt ingen bestämmelse som ger en enskild rätt till ersättning för ideell skada vid överträdelser av 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen. Den i kommittébetänkandet SOU 2020:44 föreslagna bestämmelsen om en möjlighet till grundlagsskadestånd har ännu inte lett till lagstiftning. De fall där Högsta domstolen har ansett att sådana skadeståndskrav även i avsaknad av lagstöd kan grundas på 2 kap. regeringsformen har avsett mycket specifika situationer och ger inte stöd för att ersättning för ideell skada generellt ska utgå vid överträdelser av

grundlagen. De omständigheter som förelegat i avgörandena kan inte heller jämföras med den i målet aktuella situationen. Gabriel Urwitz kan mot denna bakgrund inte basera ett anspråk på ersättning på en överträdelse av 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen. Redan på den grunden ska hans fullgörelseyrkande ogillas.

Vad gäller frågan om staten har kränkt Gabriel Urwitz rätt till en rättvis rättegång konstaterar tingsrätten att den nuvarande ordningen innebär att Skatteverket är den myndighet som prövar om ett överklagande har kommit in i rätt tid. Detta innebär att den högre instansen är bunden av den rättidsprövning som Skatteverket har gjort, vilket följer av både förarbeten och praxis (jfr HFD 2011 ref 65). Om förfarandet skulle anses stå i strid med 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen ankommer det enligt tingsrätten på lagstiftaren att ändra den nuvarande ordningen. Med beaktande av detta anser tingsrätten att staten inte har kränkt Gabriel Urwitz rätt till en rättvis rättegång. Käromålet ska därför ogillas.

Rättegångskostnader

Vid denna utgång ska Gabriel Urwitz ersätta Staten för dess rättegångskostnad. Någon tvist om skäligheten finns inte.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 1](#), (TR-02)

Överklagandet ska ha kommit in till tingsrätten senast den 15 mars 2021. Det ska stå i överklagandet att det riktar sig till Svea hovrätt. Det krävs prövningstillstånd för att hovrätten ska pröva målet.

Caroline Hedvall

Linda Stromberg

Klara Lundh

Hur man överklagar

Dom i tvistemål, tingsrätt

TR-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv tingsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Det är inte säkert att du kan lägga fram nya bevis. Vill du göra det ska du förklara varför du inte lagt fram bevisen tidigare.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att motparten ska komma personligen vid en huvudförhandling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.

5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till tingsrätten. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Tingsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar tingsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till hovrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även hovrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till hovrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med tingsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.